06/08/2020

Σύμη: Ο Μεγάλος και ο Μικρός Σωτήρης

/ Ιερές Μονές

Η Ιερά Μονή του Μεγάλου Σωτήρος, βρίσκεται κτισμένη σε απόσταση δέκα χιλιομέτρων περίπου από τον Πανορμίτη, στην ορεινή τοποθεσία της «Νεράς». Ο κατά το Συμαικό ιδίωμα «Μεγάλος Σωτήρης», συγκαταλέγεται στις παλαιές Μονές της Σύμης, χωρίς ως τόσον να μπορούμε με βάση τα ιστορικά στοιχεία, να προσδιορίσουμε τον ακριβή χρόνο ιδρύσεώς του. Η παλαιότερη χρονολογική αναφορά, γίνεται σε επιγραφή που σώζεται στο Ιερό Βήμα του Καθολικού και αναφέρεται στην αγιογράφισή του, γεγονός που πραγματοποιήθηκε το έτος 1727. Το κτιριακό συγκρότημα της Μονής έχει τετράγωνη κάτοψη, με εξαίρεση μια μικρή προεξοχή, που διαμορφώνει την κεντρική είσοδο. Οι περιμετρικοί τοίχοι είναι πανύψηλοι και δεν επιτρέπουν από κανένα σημείο την θέα του εσωτερικού περιβόλου. Όταν όμως ο επισκέπτης διαβεί την εξώθυρα, εντυπωσιάζεται από την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του χώρου, στον οποίο κυριαρχούν τα τόξα και οι καμάρες. Ιδιαίτερη αίσθηση προκαλεί το χαλικόστρωτο δάπεδο με τους γεωμετρικούς και φυτικούς σχεδιασμούς του, πράγμα απρόσμενο για την μακρυνή απόσταση του Μοναστηριού από την θάλασσα, απ’ όπου προέρχονται τα χιλιάδες

τούτα βότσαλα.

Η μονόχωρη Βασιλική της Μεταμορφώσεως του Χριστού δεσπόζει στο μέσον και ως ιδιαίτερο εξωτερικό χαρακτηριστικό της έχει την δίκλινη στέγη της, η οποία θωρακίζεται από ομοιόμορφες λίθινες πλάκες, που παραμένουν ανεπηρέαστες στις συστολές και διαστολές των θερμοκρασιών ανά εποχή. Μ’ αυτόν τον ιδιότυπο αλλά αποτελεσματικό τρόπο, προστατεύονται από την υγρασία οι όντως καλοδιατηρημένες αγιογραφικές παραστάσεις εσωτερικά του Ναού, οι οποίες αντλούν τα θέματά τους από την ζωή του Χριστού και τις παραβολές του Ευαγγελίου, που καταλαμβάνουν την ψηλότερη ζώνη. Στις χαμηλότερες επιφάνειες απεικονίζονται χοροί Ιεραρχών, Οσίων και Μαρτύρων. Τέλος όλη την δυτική πλευρά επάνω του υπερθύρου της κυρίας εισόδου, καταλαμβάνει η μεγαλειώδης παράσταση της Δευτέρας Παρουσίας.

Περί του αγιογράφου των μεταβυζαντινών αυτών παραστάσεων δεν υπάρχουν στοιχεία ή μαρτυρίες. Πάντως την εποχή της αγιογραφίσεως του Ναού η Μονή ήταν αυτοδιοίκητη, αριθμούσε πολυμελή ανδρική αδελφότητα και είχε δικό της

Ηγούμενο. Έτσι δεν αποκλείεται ο αγιογράφος της να ήταν μέλος της δικής της αδελφότητας, που διδάχτηκε την ιερά αυτή τέχνη στην τοπική Σχολή αγιογραφίας, που άκμαζε τους αιώνες αυτούς στο νησί. Εάν η εκδοχή τούτη ισχύει, τότε κατανοείται πλήρως η ομοιότητα του ύφους και της τεχνοτροπίας των παραστάσεων, με το ύφος των αυτοχθόνων γνωστών αγιογράφων, π. χ. του Γρηγορίου ή του Νεοφύτου που έδρασαν τον ίδιο αιώνα στην Σύμη, αλλά και την ευρύτερη περιοχή των Δωδεκανήσων.

Η Μονή του Μεγάλου Σωτήρος το έτος 1818 υπάγεται ως Μετόχι στον Πανορμίτη, ευθύς μετά το θάνατο του Ηγουμένου της Μελετίου (Σπανού). Το έγγραφο που μαρτυρά το γεγονός, συνετάχθη από τον Νοτάριο της Κοινότητας ιερομόναχο Νεόφυτο Φασουλάρη, υπεγράφη από τους προκρίτους της Σύμης, και «επιβεβαιοί» ο τότε κυρίαρχος Μητροπολίτης Ρόδου, Αγάπιος.

Το Τέμπλο του Καθολικού είναι λαικής τέχνης ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο. Οι δε Εικόνες του δεν μπορούν να συγκαταλεχθούν στην αμιγώς βυζαντινή τέχνη, διότι συμπεριλαμβάνουν και νεότερα στοιχεία. Μεταξύ τούτων η πλέον ενδιαφέρουσα είναι η λατρευτική Εικόνα της Μεταμορφώσεως, η οποία έχει επαργυρωθεί το έτος 1836. Η αγία Τράπεζα ακόμα περιβάλλεται από ξύλινο μη επιχρυσωμένο κιβώριο με πολύ λιτή σκαλιστή διακόσμηση, αρκετά πιο άκομψη απ’ αυτή του Τέμπλου. Σε αρκετά καλή κατάσταση βρίσκεται εξ άλλου και το δάπεδο του Ναού, το οποίο αποτελείται από ντόπιες κατεργασμένες πλάκες πλαισιωμένες με ψηφίδες που σχηματίζουν κλασσικά γεωμετρικά σχέδια.

Εξωτερικά του καθολικού και πέριξ αυτού εκτείνονται σε δύο ορόφους τα Κελλιά, η Τράπεζα και τα Παρεκκλήσια. Στο ισόγειο της νοτίας πτέρυγας, βρίσκεται το Παρεκκλήσιο του Αγίου Χαραλάμπους και άνωθεν αυτού στον πρώτο όροφο, αυτό του Αγίου Αντωνίου. Στον ίδιο επίσης όροφο της βορείας πτέρυγας υπάρχει Παρεκκλήσιο αφιερωμένο στην Κοίμηση της Υπεραγίας Θεοτόκου, το οποίο όπως φαίνεται είναι αρκετά νεώτερο από τα προαναφερθέντα. Επίσης σε κοντινή απόσταση από την Μονή, καταμεσίς των αμπελώνων της που παλαιότερα παρήγαγαν μεγάλες ποσότητες γευστικών κρασιών, βρίσκεται το Ναΰδριο του Αγίου Δημητρίου. Σήμερα σώζονται σ' αυτό λείψανα αγιογραφικών παραστάσεων, που παραπέμπουν σε αριστοτέχνη αγιογράφο. Κάθε χρόνο, την ημέρα της μνήμης των τιμωμένων Αγίων, στα Παρεκκλήσια που αναφέραμε τελείται πανηγυρική Θ. Λειτουργία, κατά την οποία προσέρχονται πολλοί ευσεβείς και φιλάγιοι πιστοί.

Η μεγαλύτερη όμως πανήγυρις πραγματοποιείται την 6η Αυγούστου, ημέρα της Θείας Μεταμορφώσεως, που εορτάζει το Καθολικό της Μονής. Το βράδυ της παραμονής τελείται εκεί Μέγας πανηγυρικός Εσπερινός, ενώ το πρωΐ της κυρίας ημέρας ο Όρθρος και η Θεία Λειτουργία. Ο Μητροπολίτης Σύμης, προΐσταται σ' όλες τις ι. Ακολουθίες τιμώντας έτσι την ιστορική Μονή και την μεγάλη αυτή Δεσποτική εορτή. Το μεσημέρι παρατίθεται στους πολυπληθείς προσκυνητές εορταστική τράπεζα με κύριο έδεσμα το ψάρι, συμφώνως προς τις Κανονιστικές διατάξεις της Εκκλησίας μας. Το απόγευμα της εορτής κατά τα ειθισμένα, ακολουθεί λιτανεία και μεταφέρεται η Εικόνα της Μεταμορφώσεως από την ομώνυμη Μονή, στον Πανορμίτη. Την ιερά Εικόνα υποδέχεται ο Μητροπολίτης πλαισιούμενος από τον Ηγουμενεύοντα του Πανορμίτη άλλους Ιερείς του νησιού, και πολύ κόσμο. Στην συνέχεια στο προαύλιο (πλατύ) της Μονής του Ταξιάρχου τελείται η Ακολουθία του Μικρού Παρακλητικού Κανόνα, μετά το πέρας του οποίου λαμβάνει χώρα το παλαιό έθιμο της «Παναγιάς». Οι παρευρισκόμενοι δηλ. περνούν ενώπιον του Αρχιερέως, ο οποίος μεταδίδει στον καθένα τεμάχιον άρτου εμβαπτισμένο σε οίνο. Τέλος προσφέρονται σ' όλους συμιακά «ακούμια» (είδος λουκουμάδων) και άλλα παραδοσιακά κεράσματα.
Το Μοναστήρι σήμερα δεν έχει αδελφότητα Μοναχών. Είναι όπως ήδη αναφέρθηκε Μετόχιο της Μονής Πανορμίτου, η οποία διατηρεί εκεί μόνιμο φύλακα και συντηρητή των Μοναστηριακών κτιρίων. Έτσι η Μονή είναι ανοικτή τις καθημερινές ημέρες δηλ. από Δευτέρα έως Παρασκευή και τις ώρες από 08:00 έως 13:00

Μικρός Σωτήρης

Το μοναστήρι του Μικρού Σωτήρη το συναντάμε βόρεια του κόλπου Νανού και σε υψόμετρο 378 μέτρα. Είναι και αυτό αφιερωμένο στην Μεταμόρφωση του Σωτήρα

και έχει χτιστεί πάνω σε ερείπια αρχαίου ιερού. Ονομάστηκε έτσι, εξαιτίας των λίγων μοναχών που έμεναν εδώ ή γιατί ανήκε στο μοναστήρι του Μεγάλου Σωτήρη.